

- Pearce, J. A.*: Basalt geochemistry used to investigate past tectonic environments on Cyprus. *Tectonophysics*, 25, 41 – 67, 1975.
- Ringwood, A. E.*: Composition and petrology of the Earth's mantle. McGraw-Hill Book Co., New York, 232 – 240, 1975.
- Stegena L., Géczy B., Horváth F.*: Late cenozoic evolution of the Pannonian Basin. *Tectonophysics*, 26, 71 – 90, 1975.
- Szádeczky-Kardoss E.*: A Kárpát-Pannon terület szubdukciós övezetei. *Földt. Közl.*, 103, 224 – 244, 1973.
- Szádeczky-Kardoss E.*: A mediterrán típusú lemeztektonika. *MTA X. Osztályának Közl.* 9(1–2), 47 – 82, 1976.
- Szepsesházy K.*: Az Alföld mezozoós magmás képződményei. *Földtani Közl.* 107(3–4), 384 – 397, 1977.

Lapszemle

Geonomia és Bányászat 11. köt., 3–4. sz. 1978.

Martos Ferenc: A Föld- és Bányászati Tudományok Osztályának tevékenységéről, 137 – 156. old.

Kapolyi László: Komplex ásványvagyon-gazdálkodás, 159 – 176. old.

Alliander Ödön: Nagymélységű szénhidrogéntelepek kutatása és termelése, 185 – 201 old.

A cikk áttekintést ad a kérdéscsoport hazai fejlődéséről, jelenlegi állásáról és kilátásairól. Bevezetőben a hazai fúrás tevékenység rövid jellemzése után megadja a nagymélységű fúrások ma elfogadott definícióját: a világstatisztikában a 4575 méternél mélyebb fúrásokat tekintik nagymélységűeknek, míg a KGST-ben a következő felosztást fogadták el: 3000 méternél mélyebbek a „mélyfúrások”, 4500 méternél mélyebbek a „nagymélységű fúrások”, újabban a 6100 méternél mélyebb fúrásokat „ultranagymélységű” fúrások névvel tartják nyilván.

A szerző leszögezi, hogy az eddigi adatok alapján a nagymélységű fúrás tevékenység hazánkban is – éppúgy, mint világszerte – a kitermelhető szénhidrogénkészletek növelésének sokat ígérő lehetősége, melynek kihasználása nagy jelentőségű, el nem adázható feladat. Az alapos cikket részletes irodalom-felsorolás egészíti ki.

Koncz István – Szalay Árpád – Szentgyörgyi Károly: A szénhidrogén-prognózis módszertani kérdéseiről, 203 – 216. old.

Boldizsár Tibor: Geotermikus energiatermelés Magyarországon I. Rész: A Pannon-medence geotermikus anomáliája, 233 – 254. old.

A Pannon-medence hőáramviszonyainak – elsősorban saját mérési, illetve vizsgálati alapján történő – jellemzése után a szerző leszögezi, hogy a medence feltűnően nagy hőáramának felfedése adta kezébe a kulcsot a medence különleges kéreg- és köpenyszerkezetének egységes magyarázatához. A kifejlett elmélet bizonyos mértékben szembeállítja az új lemeztektonika megfontolásaival, bár leszögezi, hogy az általa „kéreg alatti izosztatikusszilikátikus plasztikus folyásnak nevezett jelenség és a globális tektonikában definiált szubdukció azonos fogalmak, egymással ellentétben nincsenek, ha a szubdukciót nem a kéregre, hanem a részben olvadt szilikátköpenyre értjük”. Ugyancsak leszögezi a szerző, hogy „Konvekciós áramok, plume-ok, sódiapir jellegű feláramlások és ehhez hasonló a divatos, de nem bizonyítható fogalmak nem mások, mint a folyadékok mechanikája fogalmainak mértéktelen extrapolációi, melyek a felső köpeny rugalmas szilikátjaira nem alkalmazhatók.”

Következtetésként megállapítja a dolgot, hogy a Pannon-medence geotermikus anomáliájára kielégítő magyarázatot ma még nem tudunk adni.

Érdekes megemlíteni, hogy a szövegben hivatkozott számos – bizonyos mértékben kifogásolt tartalmú – cikk az irodalmi felsorolásban nem szerepel.

Korim Kálmán: A hazai hévíz-előfordulások hidrogeológiai alapjai, 255 – 275. old.

Benkő Ferenc: Természeti környezet – természeti erőforrások – Geonomia, 277 – 293. old.

Ádám Antal: Az elektromos vezetőképesség és az asztenoszféra fizikai állapota közötti kapcsolatról (Az asztenoszféra-kutatás 25. évfordulója B. Gutenberg emlékére), 308 old. Összefoglaló előadás az IAGA „Elektromágneses indukció a Földben és a Holdon” c. 4. Workshop-ján Murnauban, 1978 szeptemberében.

Somogyi József: A geodézia szerepe a geodinamikában, 309 – 314. old.

Stegena Lajos: A világ földtudományi térképezése, 315 – 339. old.

Könyvszemle

A Magyarországon megjelent földtani irodalom Szakbibliográfiája 1969 – 1971. Kiadja a Magyar Állami Földtani Intézet. Főszerkesztő: Pálmai József. 1977. 272 old.

A számítógépes szakirodalom feldolgozási módszer alkalmazásával készült kísérleti kiadvány a MÁFI Információs Csoportjánál begyűjtött és az 1969 – 71-es évekre vonatkozó anyagot tartalmazza, de egyelőre a MÁFI és MÁELGI kiadványai nélkül, mert ezek egy később megjelenésre kerülő kötetben fognak szerepelni. (Ezt a hiányt az 1978-ban, tehát a szóban forgó múnél később megjelent és egy korábbi évre, az *1968-as évre* vonatkozó kötetben pótolták. Ugyancsak ott pótlódott a feldolgozásra került magyar folyóiratok jegyzékében eladdig nem szerepelt Magyar Geofizika, de még mindig hiányzik pl. az Akadémia Föld- és Bányászati Tudományok Osztályának ideigen nyelvű folyóirata, az *Acta Geodaetica, Geophysica et Montanistica.*)

A kiadvány feldolgozási rendszere a GEOFOND által kialakított 19 témakör szerint csoportosítja a publikációkat. Véleményünk szerint azonban ez a rendszer ma már módosításra szorul, ha az előszóban a szerkesztő által kiemelt célt: „a gyors, témaorientált tájékozódást” lehetővé akarjuk tenni. Így pl. az utóbbi évek fejlődése akkora súlyt adott a „geotermikának”, hogy indokolt volna számára külön csoportot felállítani.

A fentiek megírása után került kezünkbe a sorozat további folytatását képező és időben visszafelé menő 1968-as, 1967-es és 1966-os kötet: sajnos, ezekben a fentebb hiányzóként említett folyóiratok tekintetbevételre nem történt meg, illetve nem folytatódott.

T. G.

L. Rybach – L. Stegena (szerkesztők): *Geothermics and geothermal energy* (Geotermika és geotermális energia), a *Pure and Applied Geophysics* különszáma (Pageoph., Vol. 117.) Birkhäuser Verlag, Basel és Stuttgart. 1 – 342 old.

A földi hőenergia iránti érdeklődés az utóbbi évek folyamán hatalmasan megnövekedett. Napjaink energiaválságának orvoslásánál a földi hőenergia felhasználása kecsesítő kilátásokkal bíztat és hazánk éppen azon kevés ország közé tartozik, ahol ebben az irányban már eddig is eredmények voltak felmutathatók. Természetes tehát, hogy vezető geofizikai folyóiratok egyre többen és sűrűbben szentelnek teret a geotermikával kapcsolatos tudományos problémák tárgyalásának s számos külön szám jelenik meg ilyen céllal.

A sorba felcsatlakozott az egyik elsővonalbeli geofizikai folyóirat, a *Pageoph* (Pure and Applied Geophysics) is a fentebb jelzett külön szám megjelenetésével, melyet azután a kiadó cég külön könyv alakjában is közreadott. A kötet összeállítói magyarok: Stegena Lajos és Rybach László (Zürich). A kiadvány azokat az előadásokat tartalmazza, melyeket a Durham-ben, 1977 augusztus 9. és 19. között tartott nemzetközi Konferencia keretében rendezett: „Joint Symposium: Geothermics and Geothermal Energy” (1977. augusztus 11 – 12.) alkalmával tartottak. A konferencia bevezető előadását a Nemzetközi Hőárambizottság elnöke, L. Ljubimova tartotta „A Föld hővesztesége” címmel.

A Szimpóziumon 44 előadás hangzott el, illetve került bejelentésre; ezek közül a kiadvány 31-nek a szövegét tartalmazza. Magyar részről a következő előadást tartották: **F. Horváth – L. Bodri – L. Stegena**: The heat anomaly of the Pannonian Basin and its tectonophysical background (nem ebben a kötetben, hanem másutt jelent meg).

Az előadások közül magyar szempontból figyelemre tarthatnak számot a következők:

V. Cermák – E. Hurtig: Európa hőáramlásának előzetes térképe és annak néhány tektonikai és geofizikai velejárója.

R. I. Kutas – E. A. Ljubimova – Ya. B. Smirnov: Az USSR európai részének hőáramtérképe.

J. Majorowicz: Köpeny-hőáramlás és geotermák a középeurópai nagyobb tektonikai egységek számára.

C. Demetrescu: Néhány romániai tektonikai egység geotermális rezsiméről.

Több előadás foglalkozott egyes vidékek (a fentiekben kívül Itália, Egyiptom, Brazília, a Mediterrán-medence, Japán stb.) geotermális viszonyaival, számos előadás elméleti kérdéseket tárgyalt és általános érdeklő megfigyelésekről és mérésekről számolt be, több cikkben pedig az ipari hasznosítás kérdései is napirendre kerültek.

A kiadvány, melynél az SI egységrendszer már alkalmazásra került, jó betekintést nyújt a geotermika és a geotermális energia felhasználásának korszerű állásába.

T. G.

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Э. Такач:</i> Исследования геофизического использования электромагнитного поля 50 гц-ых линий электропередачи	121
<i>Г. Чапо:</i> Уменьшение влияния изменения температуры использованием оборудования электрического термостата для гравиметров Sharpe	128
<i>Л. Силади – П. Желлер:</i> Сейсмические методические опыты по определению оптимального веса заряда и глубины взрыва	132
<i>А. Дюлаи:</i> Интерпретация зондирования штреков, выполненного в отложениях, содержащих угольные пласты	142
<i>Онуоха К. Мосто:</i> Плитотектонические реконструкции на основании исследования химического состава магматических пород	149
Овзор журналов	131, 148, 159
Обзор книг	166

CONTENTS

<i>E. Takács:</i> Investigations into geophysical application of electromagnetic field of 50 cycles electric power transmission lines	121
<i>G. Csapó:</i> Reducing the effects of temperature variations with Sharpe gravimeters by the application of an electric thermostat	128
<i>L. Szilágyi – P. Zsellér:</i> Seismic field experiments for the determination of optimum charges and shot depths.	132
<i>Á. Gyulai:</i> Evaluation of mine roadway soundings in coal bed series	142
<i>Onuoha K. Mosto:</i> Plate tectonical reconstructions through investigation of chemical composition of magmatic rocks	149
Reviews of periodicals	131, 148, 159
Review of books	160

MAGYAR GEOFIZIKA

A szerkesztésért felelős: Dr. Sebestyén Károly

A szerkesztőség címe: 1368 Budapest VI., Anker köz 1. Telefon: 429-754

Kiadja a Lapkiadó Vállalat, 1073 Budapest, Lenin körút 9–11. Telefon: 429-350. Levélcím: 1906 Budapest. Pf. 223

Felelős kiadó: Siklósi Norbert igazgató

79.458. Állami Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Bresztovszky Péter igazgató

Terjeszti a MAGYAR GEOFIZIKUSOK EGYESÜLETE

Egyesületi tagoknak tagdíj ellenében

Megjelenik évente hatszor

Index: 26 507

